

INFORMAČNÍ BULETIN

日本

VELVYSLANECTVÍ JAPONSKA V ČR

1997

Praha 1, Malá Strana, Maltézské náměstí 6

ENGI-MONO předměty přinášející štěstí

„Engi“ je termín vyjadrující jeden ze základních pojmu buddhismu, že současnost a budoucnost jsou těžce spojeny s dánou minulostí. Význam, který je odvozen od toho pojmu, je „původ“, „džord“ a lide myslí na engi jako na něco, co má neviditelnou a tajemnou moc. Engi se připisuje schopnost půvolať štěstí nebo smír. Protože oběty k půvolařání štěstí sa začaly konat v širokém městku, předmětu, které štěstí přináší, se říká velice pouvažoval. Tyto předměty se nazývají engi-mono, neboť „amulety přinášející štěstí“. Všechny engi-mono, ať již mají něco společného s jíž existuje jíčím náboženstvím nebo ne, jsou předním lidovým učitváním, protože zlepšují touhu lidí po štěstí. Většina z nich se začala hojně používat v 18. století. Některé z nich se dochovávají dnes a jsou stále vysoko ceněny. K engi-mono patří i populární figura Daruma (Dharmy), která je nepostradatelná ve vojenských kampaních, fukusuke (figura trpaslika s velkou hlavou, která přináší štěstí), maneki neko (kočička tlapku lákající základní), hráškohy kumade i hanama (šíp něčího zlo), apod. a jenom jednou součástí každodenního života Japonců. Všechny prolnuté sílnou touhou člověka po štěstí a dospěchu na tomto světě. Kromě toho jsou ještě krásné a půvabné, protože jsou výtvarně lidské fantazie.

Jedním z historických faktorů, který přispěl k popularitě engi-mono je to, že se rozmnožily a měly se v středověku změnit i způsob modlení. Z bohoslužeb ve venkovských svatyních a chrámech, kde se prosilo o blahožetí pro celou komunitu, na uctívání a modlení doma. Misionáři tu zmítli o uctívání „Síci-fukudžin“ (Sodni blížký štěstí). Jsou mezi nimi boži buddhistickí, taoistickí i původní japonskí boži sintoistickí. V Japonsku se podle tradice stavělo do kruhu 7 sintoistických svatyní a buddhistických chrámů, z nichž každý byl zasvěcen jednomu ze sedmi božestv. Věří se, že za toho lidem požehná.

Uctívání sedmi bohů bylo pozorováno v různých částech Japonska. V druhé polovině 20. století počet temen zvyk upadl, ale v poslední době začal opět ožívat. Existuje mnoho příkladů, když sekintoistických svatyní a buddhistických chrámů, ležících ve stejně oblasti, utváří skupinu, která vydává turistické publikace a propouge zájezdy za „Síci-fuku-džin“. Tyto svatny jsou zaměřeny na povzbuzení mistnilo turismu a oživení místní ekonomiky. Navštěvní těchto svatyní a chrámů jsou často více turisté než věřící.

Ted se zminou o několika engi-mono, které začaly být populární v 18. století nebo později a jejich popularita trvá dodnes.

Ebisu

(búši bohatství) je jedním ze sedmi bůžků štěstí. Původně byl uctíván rybáři, později si nášel cestu i do domovů obchodníků ve městech a stal se bohem obchodu. Vesničtí věřili, že Ebisu přináší bohatou úrodu. Kovové nebo keramické sochy Ebise jsou v mnoha japonských domácnostech.

Daikokuten

Dalším ze sedmi bůžků štěstí je bůh bohatství, Daikokuten. Má strašidelný obličej a původně byl indický bohem a domovem obchodníků v chrámových kuchyních a věřilo se, že jeho přítomnost ochránila před hladem. Japonci přejali tento indický zvyk a dávali sochy Daikokutenu do kuchyní buddhistických chrámů. Z chrámů se postupně dostal i do obyčejných domácností. Dnes je bohem bohatství a bývá často umisťován po boku boha Ebise.

Dharma nebo Daruma

se narodil v indické vládnoucí rodině v 5. století. Studoval buddhismus a odjel do Číny, kde se stal zakladatelem zenového buddhismu. Devát let se děl v meditacích, obříhajících ke dnu. Legendu říká, že se mu slepily ruce a nebyla dobrhomá. A tak vznikla buclatá a legrální figurka Daruma. Většina figurek je z papíru-máše z japonského ručního papíru wási. Mají těžký spodek, takže když je překotíte, vrací se hned do původní polohy. Daruma symbolizuje nezdolnou štěstí a jeho rudé roucho má moc ochránit děti před něčivci. Většina figurek Daruma se prodává s nemalovanýma očima. Když si někdo ráno přejede, namuluje mu jedno oko. Když se přání vyplní, namuluje mu druhé. Obrovská figurka Darumu, s jedním černě namalovaným okem, byla nejdilnou součástí každých velejínych voleb. Zvolený kancléř pak donaluje druhé oko.

Hanama

V dřívějších dobách, když se v císařské rodině narodilo dítě, se jako zakladná proti zlým duchům používaly hanama a hanuma (kouzlený luk a šípy). Tento zvyk postupně rozšířil i mezi lid a kůži a šípy se začaly používat při modlitbách za bezpečný porod a zdravý růst dítěte. Dnes můžete koupit šípy

hamama ve výtvarně sintoistických

svatyních. V některých oblastech se používají šípy při slavnostním pochodu zakládání nového domu.

Kumade

Kumade, barevně zdobené bambusové hráškohy, se prodávají ve svatyních na festivalech nazývaných Tori no iči - Kohotsu trhy, kde se konají základní roky v listopadu v různých částech oblasti Kantó s centrem v Tokiu. Vypadají jako bambusové hráškohy používané na shrabávání obilí na hromadu. Význam kumade je „zahrabat si bohatství“. Jsou zde upevněna lodička s poklady, blýskavými

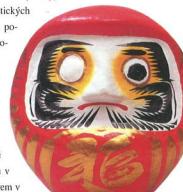
zlatými mincemi atd. Kumade se musí vyměňovat každý rok. Koncem podzimu nakupují lidé kumade vždy o trošku větší, než bylo v uplynulém roce. Zde je také jednoduchý tip: když vidíte kumade v obchodech s jinými kumade, koupit ho vlastně můžete.

Fukusuke

Figurka fukusuke byla pří modelováná podle bohatého obchodníka se sříbrným zbožím z Kjóta nebo bohatého farmáře z předního města Osky, kteří žili v druhé polovině období Edo (1603-1868). Tyto legendy vyprávějí o velmi malém a čestném obchodníkovi, který velmi tvrdě pracoval a získal velké štěstí a udelal mnoho dobrých skutek pro blaho lidí. Stál se symbolem prosperující živnosti. Figurka má neobyčejnou kouzlenou hlavu a uši. O velkých uších se věří, že jsou symbolem štěstí a jsou často vidět i na různých sochách Buddhy.

Figurky fukusuke byly dřevěné a keramické, ale nejčastěji jsou hliněné. Jsou oblébeny do formálního oděvu majitele velkého obchodu z 18. století.

Figurka, která byla vystavována před obchodem, seřídila v polštářku, protože to jde způsob, jak ukázat, že se svých nadřazených vzdává. Figurka fukusuke se stala slavnou na venkově, když si jedno výrobců tabu ve střem, již od středověku obchodním městem Sakai v prefektuře Ōsaka, nechal v r. 1900 nově namalovanou figurku fukusuke zaregistrovat jako svou obchodní značku. Hoené se také prodává manželka Fukusukeho „Otafuku“ - žena s obličejem jeho měsí-

ček, s baculatými tvářemi a její masky. Její komický obličej pří přináší štěstí stejně jako fukusuke.

Maneki neko

Kočky jsou spojovány s tajemnou mocí v téměř všech zemích světa. Protože zabití kočky je klasickým zákonem v barvě, byvaly od nejstarších dob maskotem námořníků.

Například, když se lapač kynoucí kočka dostala do Japonska, ale stalo se tak pravidelně v polovině 18. století. Každopádně, velice rychle se rozneslo, že obchod, který má u vchodu maneki neko, nápadně prosperuje. Proto je tato kočka uctívána majitelem obchodů ve celém zemí. Figurky byly bílého nebo keramického materiálu mají zvědomitou lapanou tlapku a lákají zákazníky. Každá má ale jiný vzhled a jiný výraz. Kočka ve slavné svatyni Sumijoshi v Osace je, stejně jako figurka fukusuke, obléčena jako úspěšný obchodník z 18. století.

Existuje ještě další engi-mono. Paffi sem slámené a dřevěné koně - modlitba za zdravý růst dětí - i zlatový koláček a kredulky ve tvaru kokonu, rozevřené ve větvích stromu. Mají přivádat zdánlivý bohorodou a způsobit, aby se všechny počítaly. Počítání je vlastně zákonem obecného znamení. Velmi oblibený je tanuki, ježevce s velkým bříškem, nebo žáby stojící většinou před obchodem s madlemi a před býv. Majitelé obchodů doufají, že vzbudit pozornost zákazníků.

Sumimoto Quarterly, No.61, Summer 1995

Navigační systém automobilů ZAŽÍVÁ BOOM

Počet automobilů, které jsou vybaveny navigačním systémem rychle roste. Ročně odfyt systémů dosáhl v roce 1994 350 000 jednotek, tedy téměř třikrát 130 000 jednotek, které se prodaly v roce 1993.

Navigační systém automobilů, který se dostal do prodeje kolem roku 1991, je inerční navigační systém, který využívá rádiových vln s satelity a „gyroskopických kompasů“ GPS (Global Position System). Ten automaticky označí na mapě zobrazené na televizi obrazovce přesnou polohu vozidla na silnici a zároveň výběr cesty, kterou by mělo být využito.

V první fázi se zdálo, že navigační systém bude určen pouze pro automobilové firmy a všeobecně se předpokládalo, že bude trvat déle dobu, než tento systém zpopulární. Avšak jak ukazuje současný návrh prodeje, bylo tato prognóza významně. Což je, což je tímto systémem dnes totiž populárním, jsou především mapy zobrazené v barvě na monitoru a skutečnost, že poloha vozu je přesně rozčleněna. Kromě toho, když ještě čas mapy bývají běživé zvěřtiny. To umožňuje řidiči lepší orientaci. Navíc tento systém poskytuje mluvené instrukce, jako např. „Zahněte vlevo“ a „Zahněte vpravo“, což činí tento systém velmi praktickým. Ve velkých městech jako je Tokio nebo Ōsaka, kde jsou silnice

a komplikované, je navigační systém obvyklá prospěšná, nebo pomáhá při vyhledávání nejbližších obchodů. V případě dopravní zácpy vybere systém jinou trasu a navede vůz bezpečně k cíli. Právě touto funkci asi zajala mnoho řidičů, pro které je chronická dopravní zácpa utírací. Navigační systém si náleží sice oblibence především mezi mladými lidmi, neboť se cití, jakohdy hráli v komputeru videogame, a to proto, že je v oční modré záležetost.

Rídí příhalové nejvíce jeho jedna. Celá data navigačního systému stála původně až 600 000 jenů, nyní již je třeba zařídit za méně než 200 000 jenů. Navíc se funkce systému zdokonalují. Nejen proti divu, že ročně trh roste. Na tomto rostoucím trhu soutěží na 17 výrobců automobilových navigačních systémů.

Sumimoto quarterly, No.61, Summer 1995

ZELENÝ ČAJ MŮže POMOCI PRI PREVENTCI VZNiku RAKOVINY

(Tecuo ASITAN)

Čaj byl do Japonska přivezen z Číny japonskými buddhistickými poustevníky pravděpodobně již před více než 1200 lety a během času zaujal významnou místo v tradiční japonské kultuře. Jeho plná, lehká „svírává“ chut s ziskem růže všechny počínaje příslušníky panovnického rodu a prostřednictvím estetiky tzv. čajového obřadu vstopil čaj i na pole umění. Podle některých odborníků zlepil čaj (tj. čaj nefermentovaný) může pomoci při prevenci vzniku některých forem rakoviny.

Ředitel velké čajové obchodní společnosti a velký znalec čaje pan Šimodžima ve svém čajovém obchodu

"Obyvatelstvo takových oblastí, které jsou významnými producenty čaje, využuje nízkou úmrtnost způsobenou houbovým bujením" říká profesor Itaru Ogumi, předsídelní na potravněřské fakultě Sísoúčke universitě. Profesor Ogumi objevil vztah mezi čajem a rakovinou, proto se postavil sourovniteli mezi úmrtnou spotřebu čaje a výskytom rakoviny žaludku. Nejprve ho zajal doje o počtu úmrtní způsobených rakovinou u obyvatelstva prefektury Šizuoka: je výrazně nižší než vykazují celostátní průměr. Tato sluncezn požádání prefektur produkuje až 20 000 tun zeleného čaje ročně, což představuje téměř polovinu celkové produkce čaje v Japonsku. Podle studie, kterou provedl profesor Ogumi na příkladu města Nakakawane - rozloženého v horách kolem jednoho z výskytů rakoviny žaludku je zde ve srovnání s jinými oblastmi třetinový užívání populace a i myslíže když dokonce pouhou jednou pětinou výskytu zmíněné rakoviny v oblastech "nečajových". Látky, zjíci na území města Nakakawane jsou významnější prohlížet a využít si kvalitu a poměrně silný nálev a navíc takový čaj pojípi

Progressivní způsob trhání čajových listů pomocí samohybých mechanismů v prefektuře Kagošima

pro všechny k tomu vhodných příležitostech a nikoli pouze k jidlu, jak je to zcela běžné. Spotřeba zeleného čaje je zde také o více než 50 procent vysší než v oblastech, které čaj téměř neprodukují.

Současná věda dospěla ke zjištění, že z chemických sloučenin obsažených v zeleném čaji pomáhají proti rakovinou chránit tzv. katechine (populárně označované jako čajový tanin), látky odpovědné za jeho "svírávanou" chut. Studie provalděly s pacienty nemocnice v Sísoúce ukázaly, že katechine mohou být použity k iniciaci rakoviny žaludku. Profesor Ogumi také provedl řadu laboratorních pokusů spojené s čínským národním centrem pro výzkum rakoviny, které přinesly podobné překvapivé závěry.

Výsledky provedených výzkumů naznačují, že zelený čaj může vykonať pro-

lidské zdraví více než se doufalo. "Budeme se moci zbavit strachu z rakoviny jestliže se nám podaří stanovit koncept preventivní podávání léků" tvrdí profesor Ogumi. Zatím se však musíme "spokojit" s polynámkou značného množství čaje. Aby kolik vlastně řálků čaje je nezbývat vypít, aby ho absorboval dostatečně množství látek k prevenci vzniku rakoviny? Podle výpočtu, které provedl profesor Ogumi, abychom přijali stejnou množství katechine jako lidé z Nakakawane (což je asi 1 gram denně), musel bychom vypít každý den 10 šálků něžně připraveného čaje (tedy dobromady asi 1,25 litru). "Může se ván to zdát holka," říká profesor Ogumi, "ale můžete zkoušet použít čajové listky rovněž jíci příslušné do jídla v japonském (ale i řebském francouzském) stylu."

foto Chaki

JAK A KDY SVATBU

V posledních letech došlo k velkým změnám v tom, kdy a jak se Japonci žení a vědějí. V Japonsku existuje množství různých svatebních stylů, ale nejvíce rádi užívají svatbu Šintóistickou. Šintóistická svatba se nazývá "šinzen" - svatba "za předhořím". Mohlo by se zdát, že se jedná o starodávný zvyk, ale její historie není starší 100 let.

Do poloviny dvacátých let tohoto století bylo i ve velkých městech běžné, že se svatobní obřad konal v domě ženicha. Zábranou je ovšem svatba řen řen - svatba v Velké svatyni Híbiji jenou z konce r. 1902. Byla to zjevně improvizace vyvolaná nutností. V den, kdy v domě řeblačky měla být přivítána nevěsta, jeden člen jeho rodiny onemocněl a nebylo možné, aby se tam konal svatobní obřad. Lékař Tagaki dostal nápad uspořádat obřad ve Velké svatyni Híbiji.

Tiny byla v Japonsku estartována rozmanitostí v užívání slatků. Různé typy svatebních obřadů odražely svobodu a hodnou se o nich všechno mluvit. Krátko po skončení druhé světové války se objevily dokonce něvědoucí obřady jako "demokratický svatební obřad" a "svatba před lidmi". V r. 1958 začala "televizní svatba", jako jeden z programů televize. V posledních letech jsou snoubenci pouštěni touhou mit svatbu jakéž zábavnou show. Jak příklad může mě uvést "svatba gondole", když se ženich a nevěsta objeví před gratulanty v gondole. Také kvází počet jednoduchých křesání, kteří užívají slatky v rámci kostela v cizině, např. na Havaji.

Ustalým zvykem v současné době je pořádat po svatebním obřadu recepci ve svatební síni, která výběrem v hotelu. Je to bávané, kde se servíruje kompletní evropské menu a pronáší se zdravice a projekty. Svatební hostiny v síni banketu zahrnují tokiská smětánka v nejlepších japonských restauracích koncem dvacátých let tohoto století. Napodobovali tak obědy politických doby.

Meidži (1868-1912).

Stejně tak, jak se měnila forma slatku, měnil se i věk novomanželů. Průměrný věk ženicha byl 27 let, syn 28, a nevěsta se zvýšila z 24 na 26 let.

Trend užívání slatků "později" se začalá stále častěji brát jako dílčak snížování procenta slatku. Počá-

kem sedmdesátnat let uzavřelo slatku 1‰ celkové populace za rok. Nyní je tento průměr 0,6‰. Statistiky z roku 1993 a další léta ukazují poměrně nárůst slatku. Všeobecně se totiž říká, že v letech recese vzrůstu. Na druhé straně však "syndrom nezrejnatých" nepravidelných je stále silnější. Dnesní mladí muži odkládají manželství, protože je jim nenutné hledat partnerku, která jím bude vařit, práta a stát se o domácnost. Svoboda mohou žít klidně a pobídnout díky nejnovějším elektrickým přístrojům a houževnatým hotovým jídlem, která dostanou levně v supermarketech. A navíc ubývají perspektivních nevěst, protože více a více dívek rádějí prace, než aby se staly ženami v domácnosti.

Studie ukazuje, že v 70. letech uzavřelo slatku asi 90% firemnětých mužů a žen, když v domě řeblačky měla být přivítána nevěsta, jeden člen jeho rodiny onemocněl a nebylo možné, aby se tam konal svatobní obřad. Lékař Tagaki dostal nápad uspořádat obřad ve Velké svatyni Híbiji.

Sumitomo Quarterly, No.61, Summer 1999

KENDÓ PODLA

(Osamu SAWADŽI)

Policista a instruktor kendó, Toširô Curiga, přiřazen do Prahy naučí českou policii japonské techniky pro zadřízení pachatele.

Od r. 1989 reformovala Česká republika svůj politický a ekonomický systém. V tomto procesu nebyl ani policejní systém výjimkou. Za komunistického režimu sledovaly tajnou policii každoročně život lidí a během sametové revoluce bylo mnoho studentů zraněno při potyčkách s policií. Kvůli této temnější významnosti není dosud v České republice policie tolérace uzáváděna. Vzrůstají ale obavy občanů, protože se rovnou vrátí kriminalita. V boji se zločinem se česká policie zaměřila na svou funkci demokratické sily a snaží se ochránit lidí před zločincem a zároveň získat jejich důvěru.

V listopadu 1996 byl na žádost české vlády vyslány do Prahy pět JICA (Agentura pro japonskou mezinárodní spolupráci) Toširô Curiga, distonk a učitel kendó Tokijské metropolitní policie, a Eidi Aizawa, důstojník z policejního oddělení příslušného Mijagi. Jejich úkolem bylo představit techniky, které užívá japonská policie k zadřízení podezřelých, a předat i praktické tipy japonského policejního systému.

Curiga říká: "Spolu s demokratizací společnosti se chce česká policie naučit, jak zatkout podezřelého bez použití nadměrné sily." Čestí policejní mají tendenci zastrádit podezřelého, tím, že na něj namíří zbraň, i když podezřelý není ozbrojen. V Japonsku je tomu naopak. Policie použije zbraň jen ve velice zřídka, poukud je to jen trochu možné, snáží se zadřízení pachatele holýma rukama nebo použit obousíla. Pistolet je tím posledním významným značkou.

"Základním pravidlem je zatkout podezřelého a způsobit minimální zranění jemu i sobě."

Japonské techniky zadřízení spojují prvky japonských bojových umění džu-ku, kendo a karate. Všechny příslušníci důstojníci se musí učit speciální techniky zadřízení, stejně jako kendó nebo džudo.

Vice než měsíc navštěvoval Curiga a Aizawa různé policijní akademie v Praze a Brně a seznámovali policejní instruktory i studenty s technikami japonské policie. Učili obranu, útok i použití obousíla.

"Některé důstojníci námitali, že naše techniky nejsou dost tvrdé vůči pachate-

lům," říká Curiga. "Vysvětlil jsem jim, že přístup policisty musí být vždy přiměřený situaci."

Curiga říká, že když pachatel složí holýma rukama, policista by ho nikdy neměl zmatit nebo vytáhnout pistoli. Policista musí nejdřív odstranit útok. Pokud pachatel zaútočí znovu, policista se má snážit zkroutit mu ruku a držet ji v páce. Curiga popisuje mnoho různých technik, jak odvrátit útok.

"Curiga ješen kendó už od sredního školního vzdělání, takže jsem věděl, jak cítit útokům. Ale teď, když jsem se naučil různé policejní techniky, mám vše sebedůvky při zadřízení pachatele. Je to velmi užitečné..."

Jehož musel Curiga na noční ulici čelit opicímu zvřátku mäčkajícemu nozem.

Instuktoři na českých policejních školách učí bojovou umění, ale neexistuje celostátní standard pro jejich trénink ani pro zadřízení techniky. České policie se dívá na japonský systém jako na jeden z modelů pro svou standardizaci a reformu.

"Policejisté byli našimi metodami velmi nadšeni," říká Curiga. "Natačeli si rádinky na video a dívali nám sponzor otázek, nejen o technikách, ale i o policejním systému všeobecně."

Jeden den navštívili Curiga a Aizawa výstavu o kendó v Muzeu policie ČR, kde také skupina dětí základního sebeobrany. Vystala se celostátní televize a Curiga a Aizawa byli dotazováni na tréninkové metody a život u policie v Japonsku. V několika novinách se objevily články o úlohách japonských policistech.

Byl policejním důstojníkem nejlépe v České republice mezi nejpolohulípnější zájemci. Náročný trénink a nízké platy způsobují, že zhruba polovina studentů policejních škol odchází před jejich ukončením. I přesto se Curiga divá na situaci optimisticky.

"Můj dojem je, že čestí policejní důstojníci mají vysokou kvalifikaci a že policejní sily se také celkem zlepšují. Byl jsem opravdu rád, že jsem měl příležitost s českým důstojníkem pracovat a doufám, že některí z nich navštíví Japonsko."

SUMO

Pomyšlím-li na sumó, hned se nám vybaví cosi typicky japonského - starobylý sport s přísně dodržovanými zvyky a tradicí. Samozřejmě, sumó je staré. Tato unikátní forma zápasu se dostala do Japonska z Mongolska před více než 2000 lety a jako profesionální sport existuje v Japonsku dvě století. A samozřejmě, že tento sport závisí na rituálech, zvláště profesionální.

Je sumó "typický" japonské? Pro těřené členy bude asi překvapením, že ze špičkových profesionálních ríkishi (zápasníků) pocházejí ze zahraničí. Jokozuna (velmistr) Akebono je z Havají a ozeki (mistr) Musashimaru a magashira (zápasník) Komitsúji jsou z Japonska. Ještě větším překvapením ale bude dozvědět se, že v Mezinárodní federaci sumó je dnes zastoupeno 69 členských zemí. Sumó prostě chystá lidí na celém světě.

Hidetoshi Tanaka, generální ředitel federace, se snaží, aby se sumó stalo olympijským sportem. Napadla ho olympiáda v r. 2008, o jejíž pořadatelství se (zatím neoficiálně) uchází druhé největší japonské město Ōsaka. Protože Mist-

*foto Eiichiři IWASA
Look Japan, May 1997*

rovnosti světa v sumó, které se od r. 1982 koná každoročně v tokijské hale Ríjogoku Kokujikan, mělo vždy velký úspěch, smíří se Tanaka, aby se sumó rozšířilo ještě více.

Pokud nabídla Osáky uspořádat Olympijské hry v r. 2008 bylude dle spisného, příslušní Juan Antonio Samaranch, prezident Mezinárodního olympijského výboru, Tanakovi, že MOV vážně projedná možnost uznat sumó olympijským sportem. Skutečnost je, že zástupce MOV zůstal M. Mistrovství světa v sumó předloni v prosinci.

Sanojama heja

Každý, kdo se zúčastnil mistrovství světa, dosvědčí, že i v sumó existuje mezinárodní konkurence. Japoncům může připadat poledn na obrovského Kolumboje zápasníků se svým blízkým britským protivníkem poněkud nevhodný, protismyslný, ale zápasníci nastoupí s takovým nelítostným nadřazením a nematu teknukou, že se dvacet nemohou ubránit a nechají se vlnoum donutit.

Tanaka říká: "Mezinárodní zápasníci jsou postupně stále silnější a každou soutěž se vám dokážou zlepšovat. Myslím, že nepotrvá dlouho a cizinci v tomto turnaji porazí i své japonské soupeře. To bude ten pravý krok k internacionálnímu!"

Krom činnosti v Mezinárodní federaci sumó je Tanaka (49) hlavním trenérem klubu sumó na své almatinské, na Japonské univerzitě (Nihon Daigaku). Z této pozice dokončil mnoho studentů do svého profesionálního sumó. Tanaka byl veřejně uznávaným amatérským zápasníkem a mohl se stát profesionálním, ale mimo to "sí výbru celstva", která může být propasná nejen mě, ale i ostatním."

I přesto si musí Tanaka postěžovat na stav amatérského sumó dnes. "Ještě před 40 lety bylo sumó sportem, které se věnovali všechni mladí," říká. "Dnes je sumó spíš podřízený než cokoli jiného. Pokud oficiální neponadnikou něco, aby začaly jízdecké zájmy v mladých lidech, bude se tento trend jen zrychlovat."

Podle Tanaka se v současné době zúčastňuje každoročního mistrovství v sumó ve světové kategorii na 300 000 žáků prvního stupně základních škol, ale tento počet na druhém stupni ZŠ a na středních školách rychle klesá.

"Studenti přezecházejí na takový sport jako je baseball náhoda," vysvětluje. "Myslím, že to částečně souvisí také s jejich nechutí vystupovat na velejistici téměř nazi, jen s pásem mušiáku kolem hedv. Myslím si, že amatérské sumó postrádá reálný cíl. Pokud by se stalo olympijským sportem, vše by změnilo. Ti, kteří sumó provozují, by byli motivováni pokračovat v tréninku, aby se dostali na olympiádu. Sen o olympiádě posílí a oživí amatérské sumó tak, jak už se stalo v případě jiných sportů."

"Nový" sumó

"Nesmíme zapomenout, že i když je sumó po Japonce nejstarším sportem ze všech, pro příznivce ze zahraničí je to podstatně zcela nové," upozorhuje Tanaka.

ka. "Mnoho lidí uvídku sumó poprvé teprve nedívno v televizi nebo pakud do jejich zemí zápasníci přijeli. Jestliže si dceře zavchobí svou tradici, pak musí připustit, že potřebuje přítlak něme zápasníky i fanoušek. A stejně tak, stane-li se sumó olympijským sportem, musíme ho podporovat jako nový sport."

Jedním z předpokladů toho, aby se jakýkoli sport stal olympijskou disciplínou, jsou soutěže mezi ženami. Abyste se vydělaly tomuto požadavku, pomohla Tanaka založení Japonskou federaci nového sumó, oficiálně ustavenou předloni v dubnu. Alkohol federace byla založena předešlým proto, aby dozírala na zápasení žen. Tanaka doufá, že nepravidelné změny pravidel nového sumó způsobí, že sport bude prioritní pro studenty základních škol obou poloh. Pravidla pro nové sumó jsou stejná jako pro tradiční výjimkou bučikamaši (prudký náraz hlavou). Tento chvat je zakázán. Velkost dobytí (ringru) je stejná, ale místo hlyny se používá žinylka. (Známo je, že tradiční zakázáno vstupení dovnitř dobytí, které je povolené pro posvátnost.) A pochopejte, když výzvadky, aby ženy nosily pod maváši dres. Tanaka doufá, že nové sumó sebou na amatérské úrovni vychovávat jak čistoduché zápasníky, tak v dálhodobé perspektivě, nadlene instruktory sumó."

Tanaka užívá: "Sumó vstupuje do nového stádu ve své dlouhé historii a slovem dnešek je 'internacionální'."

V tomto ohledu zaostavila za džidou o 50 let. Ale myslíte se. Úředníci mají před sebou ještě spoustu práce, než budeme moci vidět sumó na olympijských hrách.

Look Japan, August 1996

SUMÓ V ČR

V polovině letošního roku vznikl Český svaz sumó (CSS) za účelem rozvoje a propagace umění sumó u nás, v evropském a celosvětovém kontextu. Svaz vznikl na základě téžné spolupráce zakladatele s Evropským svazem sumó (ESU), který již působí několik let. Velkou roli sehrála také podpora novému svazu ze strany Mezinárodní federace sumó (ISF), která organizuje dění na amatérské scéně sumó v celém světě.

Na pozvání ESU se konal zúčastníci českého kroužku mistrovství Evropy v sumó konaném v německém městě Riesa. Tři závodníci obsadili všechny váhové kategorie a zúčastnili se také soutěže družstev. Amatérské sumó má totíž, na rozdíl od sumo profesionálního, váhové kategorie a to: do 85 kg, do 115 kg, nad 115 kg a otevřeno. V individuálních kategoriích dosáhl české reprezentantů na deváté, patří, respektive sedmadvacáté místo. Díky těsnému vystoupení na ME ziskala česká reprezentace možnost zúčastnit se průslovného mistrovství světa v Tokiu.

Na MS soupeřili rikishi ze 37 zemí světa včetně kontinentů. Svetová úroveň sumó je zdaleka vyšší než evropská, proto příčkou reprezentantů ležel velmi obtížný úkol. Výsledné umístění však předložilo všechna očekávání. České

Reprezentanti ČR: J. Poříč sen., J. Poříč jr., R. Vokářka

k tým skončil na celkovém 5. místě. Z evropských států se výše dostaly jen výzvavy Finska (2.místo) a Estonska (společně s USA 3.-4. místo). Čeští rikishi v národních bojích podlehlí jen národním mužstvům Japonska, které opět ziskalo titul, a sestavě USA.

V současné době se čeští rikishi připravují na mistrovství pod odborným vedením japonského trenéra Hidenori Bandu. Pan Bandu, působící v Praze jako ředitel japonské školy, disponuje bohatou praxí sumó, která přesahuje několik desítek let. Díky jeho metodickým pokynům se schopnosti a úroveň českých závodníků rychle zdvihla. Markantní je zejména výkonnostní růst v porovnání s tvořivými českými zápasníky sumó z období před mistrovstvím Evropy. I když se připravovali sami pod vedením prezidenta CSS. Z připravovného hlediska je na České úrovni sumo pozitivně odrazil i pobyt v Japonsku. Zde se česká výprava dva dny připravovala v profesionální sumó stáji pod vedením legendárního bývalého ozeku Konishioho (mrtvý ojákata Stanomaru).

CSS také nyní využívá soustavné studny o mediaci sumó. Díky faktu, že president svazu má těsné vztahy v oblasti tisku a televize, podařilo se

Jidlo zápasníků – Čankovice

zajistit široké mediální pokrytí všech akcí, kterých se svaz v budoucnosti bude účastnit. V rámci Budou dnu v příštím roce také vystoupí čeští rikishi. Na příští rok též CSS připravuje českou výstavu Emanuela Yarborough, který je se svými 303 kg největší rikishi všechn vzdá a je tak vždy velkou atrakcí. V budoucnosti tedy leží uspěšnější průvodu českého otevřeného mistrovství, na které by čet-

Trénink v profesionální stáji Sanojama heja pod vedením legendárního Konishioho (mrtvý ojákata Stanomaru)

V bývali s nejhezčím zápasníkem světa E. Yarboroughem

svaz pozvat i mužstva neevropských zemí, včetně Spojených států a Japonska.

Sumó turnaje se totíž obdržívaly po celé Evropě a také ve světě. Aby sumó v ČR mohlo růst, musí se CSS účastnit všech těchto turnajů, což vyžaduje je velké náklady na přepážky a pobyt, které je třeba pokrýt. V budoucnosti bude pro sumó v CR přinést uznání ISF, které se uskuteční na konci ledna letosího roku. Sumó je tak na nejlepší čestě stát v blízké době olympijským sportem.

Jaroslav Poříč

ŠTÁSTNÉ RODINY?

Pohled na využívající se pírozenost japonské rodiny a rodin-vztahy podle povalečného období

Emíko Očiá

V březnu 1996 jsem se zúčastnila konference sponzorované Florentským ústavem Evropské univerzity v Hře a Kjotsou universitou. Institut Evropské univerzity tvorí fakulty a studenti z celého kontinentu, kteří se angažují ve společném výzkumu v projektu o evropských záležitostech. Téměř konference bylo "Díky protolblahobytu" a srovnávalo se "blahobytu" v Evropě a Japonsku. Měli jsme si všimnout, že "blahobyt" je slovo, které nejvíce charakterizovalo Spojené státy a Evropu ve dvacátém století a zvláště po 2. světové válce. Můžeme je definovat jako: 1) phau zaměstnání a 2) vysokou úrovní spotřeby v celé společnosti (nejen v seřední vrstvě). Počítac byl ve Spojených státech v sedmdesátých letech, v Evropě v šedesátých a Japonsku v sedmdesátých letech.

V příběhu diskuse jsem si uvědomila odlišnost ve vnitřní povalečné období. Evropa vydělala historický fakt - po válce přišlo období blahobytu. Ale Japonci vedli povalečnou společnost jíž jeden z procesů v neprítěpném toku změn, který zahrnul přechod od tradiční společnosti ke společnosti ekonomicky rozvinuté a kolaps rodiny jako instituce.

Návštěva, zatímco evropskí vědci se zajímaly za konec "období blahobytu" léta 1972-1973, japonští účastníci mluvili, jakoby nevěděli, kdy skončilo, nebo jakoby nemyslili, že vše skončilo. Ja stejně tak jak evropskí vědci, vidím povalečnou společnost ne jako proces, ale jako konkrétní část historie.

Povalečná rodina

V politických a ekonomických termínech je několik odlíšných znaků, které vás mohou napadnout, když se hovoří o japonské povalečné společnosti. Politicky je toto období definováno jako "Systém 55", období, kdy se jednalo o konzervativní stranu a vytvořily stranu jedinou a připravily tak plodu po stabiliti vládnoucí demokratické strany (LDS) a opozici relativně slabých, sociálně vedených stran. Ekonomicky "povalečný" znamenal bohatý růst dosažený pod stabiliti vládu LDS. "Povalečné instituce" ukončily svou činnost koncem osmdesátých a počátkem devadesátých let, kdy padla Berlinská zeď (1989) a LDS se rozstěpla (1993).

Podobné to bylo i v poválečné japonské rodině. Každé pohlaví mělo svou roli a to skončilo. Ve znamení například poválečné statu, který existoval pro ženský smich. Když lisujeme ženský časopis, vidíme, že bezprostředně po válce byl krájny úsměv na obličeji stopy a výjednacími a ještě nedostatečnou sebevědomou. V padesátých letech obličeje stále ještě vzhíraly vzhůru, ale nyní překypoval dobrovůl náladou. Libovolný čas evokuval svobodu na rozdíl od předcházející uměnosti. Když se začal ekonomický růst vzdouvat, počaly obličeje hledět poněkud dolů a koleno r. 1955 hleděly přímo před sebe. Na nich se smily pouze rty, ne oči. Usměv byl nasený a falešný, takový zůstal po následující dvacetileté, až do r. 1975. Tento falešný smich byl používán za obličeji pívavých a distorzích žen. A právě těchto dvaceti let tvoril "poválečnou" japonskou rodinu.

Strukturální znaky institutu poválečné rodiny: muž, žena v domácnosti, dve děti, (= nukleární rodina).

Spolu s ekonomickým růstem po 2. světové válce měnila se i primární struktura Japonska. Centrum společnosti se přesunulo od rolníků a domácích výrobců k majetným úředníkům. Dousad byvala vzdálen žena většinou žena farmaře nebo obchodníka. Převážala společně s rodinou. Ale ve poválečné společnosti došlo ke změně. Byla doma a veškerý čas věnovala doménici. Japonské ženy se staly ženami v domácnosti stejně rychle, jako japonští muži úředníci. Stejný trend bylo vidět v Evropě i Americe, když tam došlo počátkem století k rychlému ekonomickému růstu. Pouze zaměstnanost žen byl velice nízký. Většinou zůstávaly doma. Vidět bylo vznik japonské ženy v domácnosti viděn v kontextu modernizace, tak jako v Evropě a Severní Americe. (To by si měli pamatovat především ti, kteří se pozavádají nad vztahující zaměstnaností dnešních žen s tím, že historická "důlná žena" je "bytí domu".)

Japonský "baby boom" byl v letech 1947-1949. Do té doby měly Japonky průměrně 4-5 dětí, poté až do r. 1957 se počet dětí drasticky snížoval. Pak se průměrně rodily 2 děti. Po r. 1975 dochází k dalšímu poklesu. V r. 1995 bylo jen 1,43.

V letech 1957-1975 bylo "pravidlem", aby "žena v domácnosti měla 2 děti". Tehdy se tak vytvořila představa japonské rodiny, která přetrává dodnes: "Otec - satyrman, matka - v domácnosti, dve děti." Jinými slovy, to byl historický stav, který se může v budoucnu změnit, neformální rodiny, která by přetrvávala stále.

První dva procesy jsou srovnatelné s Evropou i Amerikou, protože nebezpečí nukleární rodiny má význam pouze v Japonsku, protože Japonšan nemá přehled tradičních japonských rodin.

Všeobecně se může zata, že kořeny nukleární rodiny jsou v poválečném období, ale s touto hypotézou jsou jisté problémy. Samozřejmě, procento domácností s nukleárními rodinami vzrostlo v letech 1955 až 1975, ale pouze ve čtyřech bodech. A to nestáčí k opravdenému výroku. Ze japonské rodiny se stala rodinou nukleární, nekdyť aby-chom použil výraz "nukleární rodina" jako během mincí k popisu všech zழn, které se odchraňovaly v rodině v tento období.

Z hlediska demografie přináší modernizace v jakékoli zemi přechod mezi poměrem mnoho narzených a mnoho ženitelných kojených a dětí do studia hodně narzených a malo ženitelných a dětí, jak málo narzených a malo ženitelných. V závazku tří říci, že v současnosti mnoho narzených/malo ženitelných a malo narzených/malo ženitelných dve děti dospejí. Dva dospělí přivedou na svět dve děti, takže nedochází k přímu populačnímu a společnosti je demograficky stabilní.

Oblastí přechodu je stadium mnoho narzených/malo ženitelných, kdy se rodí hodně dětí, protože by mohly zemřít, ale překvapivě mnoho z nich se dožije dospělosti. Toto období vidíme v Japonsku v letech 1925-1950. Z demografického hlediska,

zvýjivnásobení populace během jedné generace nese sebou nepředstavitelné problémy. Evropa, kde k modernímu populaci bohužel došlo v 19. století, řešila tento problém koloniálněm. Dnes ale ženou v Asii a Africe, kde tento populaci nárast právě probíhá, není takový východisko. Výsledkem je hladomor v mnoha zemích. V Japonsku se stal východiskem ekonomický růst.

Generace narzenou v období mnoho narzených / malo ženitelných podporovala Japonsko v poválečném období. Následuje se ve výjimečných demografických podmínkách a ty podmínky jim umožnily učinit výjimečně věci - věci, které by jiné generace nebyly schopny udělat. V japonských velkých rodinách pouze jedno z dětí (a jeho partner) žije s rodiči. Pokud nejsou syn a jeho žena z již s maninkou a tátou, pak mladší bratři a všechny sestry musí někam odjet. To umožnilo - vlastně donutilo - utvořit nukleární rodiny bez nutnosti rebohat proti rodinným normám. Nejsatří syn a jeho rodina žije s prarodiči ve velké rodině a mladší bratři a sestry odšelí do města a utvořit nukleární rodiny. Jinými slovy, níž je, že japonská rodina se stala v poválečném období rodinou nukleární proti nějakosti. Většina těch, kteří měli zůstat doma a zůdit rodině jméno, to učela.

Období individualismu
Ale tyto tři znaky období 1955-1975 - ženy v domácnosti, dve děti, nukleární rodina - všechny se zhrouzily. Ženy, ženčnice, opouštěly zaměstnání, aby se vydaly a staraly se o děti. Jejich zaměstnanost činila 43,9% v r. 1974. Do r. 1995 vyskocila na 53,7%. Mění se také představa rodiny složené z rodic a dvou dětí. Samozřejmě, že mnoho rodin má stále dve děti, noste ale počet těch, kteří mají jen jedno nebo všeck žádne, nebo kteří se vůbec nevzorem. Dívalo toho, pře všechnu nukleární rodiny byl v r. 1975 a od té doby neustále klesá. Je to, že stále nastupují počet svobodých nebo starých, kteří žijí osamoceně. Kromě toho, když v r. 1975 začaly uzavírat šatky dětí z období mnoho narzených / malo ženitelných a porodnost byla méně než 2 a ještě klesala, mnoho rodin nemělo dřív dřív na to, aby si mohly utvořit vlastní nukleární rodinu. Ale v mnoha případech dospej děti nemohou nebo nejsou s radou od už z jakéhokoli dívodu, a tak vzniká potr domácnosti, kde žijí samotní starší.

Krátce řečeno, změna v poválečném Japonsku neprobíhala jenom jedním směrem. Všechny sociální jevy se vyznačovaly sfidáním období změn a stability. Měli jsme dvacetilet období stabilita, to způsobilo zase množné předpokládat, že to bude stabilita trvala. Když se něco mění, lidé se hned obviují sociální krize nebo ohrožení rodiny, i když svět funguje tak, jaký vždycky.

Poválečná instituce rodiny se časově shodovala s obdobím blahožerty, a to jí doložila stabilita a jednotu. Každý se snažil vybudovat stejný druh rodiny. Životní styl vytvořil normu: uzavřít šatek v tolku a tolku letech, mit x dětí takového a takového věku... To dělalo život předvídatelný a jistý.

Boluž období blahožerty a stabilita je prý a nový svět je před námi. Rodiny už nejsou tak stabilitní. Lidé utvářejí různé druhy rodin a vedou různý způsob života. Nic se však příliš předvídat.

Období, kdy rodina byla jednotkou sociálního života, je také minulostí. Od té doby jednotlivci. Nejdří to ani odkaz toho, že by jednotlivci měli více moc, ale spíše že je mili jistoty - vrátí se množství rozvodů a jeden milky nevý, kdy bude nezaměstnaný. Těžko se dá z takových podmínek byt jednotkou sociálního života. Tim nechci říci, že lidé spolu už nebudou žít v rodinách. Většinu budou. Ale bude to srovnatelné jednotlivce za tak, jak si sám vyber.

